

vegytan tanára lett (1855), a mely állását egész addig viselte, míg betegség nem kényszeríté róla lemondani. † január 11-én.

STRECKER, FRIEDRICH LUDWIG EW. ADOLF, ismert vegyész, született 1822 október 21-én Darmstadtban. Liebig legjelesebb tanítványainak egyike Giessenben; 1856—60-ig a vegytan tanára Christianiában, 70-ig Tübingában, Würzburgban, hol nov. 7-én meghalt. Becses munkákat adott ki főleg a szényvegyületekről; a szerves vegytan egyik jeles fejlesztője volt; utolsó éveiben a Liebig-féle *Jahresberichte*-ket szerkesztette.

WEBER, EDUARD FRIEDRICH, született 1810-ben márczius 10-én Wittenbergben, 1835 óta Lipcsében tanár, meghalt ugyanott május 18-án. Bátyjával, Weber Vilmos physikussal tette közzé Göttingában „*Mechanik der Gewerkezeuge*“ című művét 1835-ben; később Wagner physiologiájának kézi-könyvében értekezett az

„*izommozgásról*“; s ezen kívül különböző munkái jelentek meg a száz tud. társaság értesítőiben.

WEISBACH, JULIUS, született 1806 augusztus 10-én a mitterschmiedbergi vashámorban, Annaberg mellett. 1820 óta a főbányaiskolát, 1822-ben a bányászakademiát látogatta Freibergben; 1827-ben a göttingai egyetemre, 1829-ben Bécsbe ment. Beutazta Ausztria bányakerületeinek legnagyobb részét és 1833-ban a freibergi akademián az alkalmazott mennyiségtan tanára lett; 1835-ben felolvasásokat tartott az általános bányamérésről, s 1858-ban Brückman eltávózása után a gépépítészet előadója lett. — 7 éven át befolyt az európai fokmérésre, s ez idő alatt igen pontos magassági hálót készített Szászországra. Főmunkája: „*Lehrbuch der Ingenieur- und Maschinen-Mechanik*“; számos dolgozata jelent meg a „*Civilingenieur*“-ben, különösen a hydraulikára vonatkozólag. † február 24-én. L. I.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XXXVI. SZAKGYŰLÉS.

Az egyetem vegytani intézetében. 1872. december 4-én.

Elnök: T h a n K á r o l y.

Báró Eötvös Lorand „*a fény kettős töréséről*“ tartott kísérletekkel egybekapcsolt előadást, melyben mindenek előtt megemlíti, hogy Erasmus Bartholin dán orvos a XVII-ik században islandi mészpát kristályon tekintvén át, arra a váratlan felfedezésre jutott, hogy a kristályon keresztül a tárgyakat kettősen látta. E jelenet oka csak az lehet, hogy a kristályba beeső sugárnyaláb két különböző irányú nyalábra oszlik szét, vagyis az, hogy a fény a kristályban kettősen törik meg. Később kitűnt, hogy ezen tulajdonsággal más kristályos, sőt nem kristályos testek is bírnak. E felfedezés még bámulatosabbá vált, midőn Huyghens a különbséget mutatta ki, mely a két elvált nyaláb közt létezik. — E sajtáságos jelenetek magyarázata a fény rezgési elméletének főerdeme, sőt az, mi

annak még Newton tekintélye ellenében is érvényt szerzett. — A rezgési elmélet szerint a rezgések a két elvált fénynyalábban különböző irányban történnek s különböző sebességgel terjednek. Ezen, a ruganyosság elméletére alapított állítás nemcsak a már említett jelenetek magyarázására elégséges, hanem azon meglepő jeleneteket is felvilágosítja, melyeket akkor veszünk észre, ha a fény a két mészpát rhomboederen s egy azok közt fekvő, párhuzamos síkok határolta kristálylemezen hatol át. A rezgési elmélet ugyanis arra tanít, hogy ha két — ugyanegy forrásból eredő — fénynyaláb egyestítetik, akkor azok egymást erősítik vagy gyengítik — a kettőnek útkülönbsége szerint. Egy szóval: két ily fénynyaláb *interferál*. Így értelmezte előadó az előadása közben bemutatott fényjeleneteket,

melyeket a mézspát, kvarcz, cukor és csillámlemez két mézspát rhomboeder között mutat.

Balogh Kálmán felolvasta „a heterogenesisről“ szóló értekezését. (Első részét a jelen füzetben közöljük.)

XXXVII. SZAKGYÜLÉS.

Az egyetem vegytani intézetében. 1872. december 18-án.

Elnök: B. Eötvös Loránd, később Than Károly.

König Gyula előadást tartott „a természettudományok főloirgadsíról a XVII. század elején.“ Előadó a mai korból, a XIX-ik század sokoldalú és sokirányú törekvései korából visszapillant azon korszakba, mely a mai törekvéseket lehetségessé tette, magát ama kort egy nagy-szerű kísérletnek nevezvén, melynek fényes sikere új aera kezdetét jelöli az emberi művelődés történetében. Ezután külön-külön megismertette Verulamii Baco, Kepler és Galilei működését és azon hatást, melyet e három nagy szellem eszméi a tudomány fejlődésére és előbbre vitelére gyakoroltak, s azon fordulatot, melyet

műveik által a tudományos buvárkodás irányában előidéztek.

Lengyel Béla „a levegőről“ tartott előadást. Megismertetvén a levegőnek és egyes alkatrészeinek sajátosságait, s ezeknek egymáshoz való viszonyát, szól a levegő nyomásáról és ennek megméréséről, a szelekről, s röviden megemlítvén bizonyos légneveknek az egészségre való kártékony befolyását és fejlődése körülményeit, megismerteti a levegő szerepét: az emberi szervezetben és a gyorságés alkalmával. Előadó az elmondottak megvilágítására előadása folyamában számos kísérletet mutatott be.

LEVÉLSZEKRÉNY.

(1.) Ferenczi János úrnak Szegeden. Igen öröndetes, hogy tisztelt tagtárs úr hazánk faunája iránt oly élénk részvéttel viseltetik, a miért nem is mulaszthatom el, köszönetemet kifejezni; küldeményét a legnagyobb örömmel vettem, de csakhamar meggyőződtem, hogy a beküldött hal nem az általam annyira keresett tuskés durbancs (*Gasterosteus aculeatus*) hanem egy egészen más, a Tisza vidékén durbancs név alatt ismeretes hal, melynek tudományos neve *acerina cernua* vagy *a. vulgaris*. A kérdéses durbancs ennél kisebb, karcsúbb és különösen arról ismerhető fel, (mint a Term. tud. Közöny 1872. évi kötetének 429. lapján kivehető), hogy kissé hátra nyomult hátuszonya előtt három külön-külön álló csontos tuskéje (bőkösugara), testének mindkét oldalán pedig a hasúszogarak helyett szintén egy-egy bőkösugara van. *Kriesch János.*

(2.) G. A. úrnak Pesten. T. tagtárs úr azt kérdi tőlünk, miért nem ismertettük meg a Természettudományi Közönyben a Wolfert-féle (?) elméletet az északi fény mibenlétéről, s miért engedjük magunkat ebben megelőztetni a napi lapok által? Ime feleletünk. Az oly elmélet, mely szerint az északi fény sem delejes, sem villanyos jelenség, hanem csupán a nyár óta visszamaradt napsugaraknak optikai eredménye, elannyira hőbortos dolog, hogy ma már tudományos lapban

legfőlebb csak curiosum gyanánt volna megemlíthető. Azon nem csodálkozunk, hogy a napi lapok ezt a tudományos tréfát komolyan vették. hanem azon igen is csodálkozunk, hogy oly kitűnő folyóirat, mint a Petermann Közleményei hozta a burleszket világra. Petermann figyelmét elkerülte, hogy ilyfajta elmélet Cartesius korától a múlt század végeig, mintegy Pater Hell idejéig már uralkodott — azóta azonban mint tökéletesen tarthatatlan, egészen elejtettet. Cartesius idejében még megjárta, de ma, a magnetométerek és spektroskopok korában már nem is hypothesis többé, hanem pusztá ábránd.

Sz.

(3.) M. B. úrnak. — Azon pótló szerek, melyeket a vasgálicz helyett a csatorna és póczegedőr fertőztelenítésére ajánl, aligha lennének olcsóbbak a vasgálicznál. Én azt hiszem, hogy e pótszerekkel — kénsavas vagy sósavas vasoxidsók oldata, kénsavas timföld stb. — a fertőztelenítés vagy tökéletlen lenne, vagy pedig többé kerülne, anélkül, hogy a vasgálicz hatása eléretnék. Tagtárs úr maga mondja, hogy ezen pótszerekből hasznosabb alkatrészeik arányához képest *többet* kellend felhasználni. Amit megkímélnénk a relativ áron, elvesztenők a mennyiségen. Helyi körülmények szerint azonban, ha t. i. az említett sok oldata bővíben van, előnyösen használhatók vasgálicz helyett: különben nem. *L. B.*